

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Luimige Reis langs den Rijn

Hood, Thomas

Amsterdam, 1840

Aan Doctor Truby, te Beckenham, Kent

[urn:nbn:de:bsz:31-140259](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-140259)

Ik heb u niet erkend dat mij iets ter wereld heeft. Misschien is het een nieuw verschijnsel in de geneeskunde of een kameelstap van de natuur, die boven het gewone niet meer kennis ligt. Dat is mijn denkbeeld of van maar ik behoeft u de kentekenen niet bij beschaling op te geven, want gij zoudt mijne inwendige gewaarwordingen zien wie het gewoen heeft. Hier was de naam van de dokter die had dikwijls even zekere uitkomsten behoeft dat hij niet voordeelt bij keuzen.

AAN DOCTOR TRUBY, TE BECKENHAM, KENT.

WAARDE DOCTOR!

Zoo als het postmerk u zal bewijzen, wij zijn te *Keulen*, zoodat gij uwen Hochheimer gewonnen hebt, waarom ik mij u verbeelde te zien, hartelijk lagchende en van blijdschap in uwe handen wrijvende. Nu die wint mag lagchen. Het heeft hand over zijn kant gestaan, en gij zijt tienmaal op het punt geweest van het te verliezen. Om van de andere vermaningen te land en ter zee niet te spreken, te *Nijmegen* ben ik zoo nabij het einde geweest, dat ik meer dan half dood was. Maar gij zult dat toch niet gelooven, althans niet erkennen dat gij het gelooft. Ik ben daarom thans evenwel nog op verre na geen METHUSALEM. Ik geloof stellig dat ik niet levend uit *Keulen* kom. Wat beteekent het of een mensch al eet en drinkt en slaapt? Al de voedende kracht gaat te loor, wanneer de dood eenmaal op eene verraderlijke wijze het ligchaam heeft aangetast. Mijn draad is afgesponnen. Mijn gestel is reeds sedert zes jaren bedorven, en wat de werktuigelijke verrigtingen aangaat, die zijn geen stroohalm waard. Gij weet dat even goed als

ik, maar omdat ik juist geene beroerte of vallende ziekte of eenige van uwe gewone toevallen gekregen heb, wilt gij niet erkennen dat mij iets ter wereld deert. Misschien is het een nieuw verschijnsel in de geneeskunde, of een zamenloop van al de oude, die boven het bereik uwer kennis ligt. Dat is mijn denkbeeld er van, maar ik behoef u de kenteekenen niet bij herhaling op te geven, want gij zoudt mijne inwendige gewaarwordingen nimmer willen of kunnen doorschouwen. Wij zullen zien wie het geweten heeft. Daar was de arme BROMLEY; die had bijkans even zulk eene kwaal als ik, niemand geloofde dat hij stierf, voordat hij gestorven was, en ik geloof zelfs dat er toen nog zekere hieden waren, die er aan twijfelden.

Gij zult alles wat onze buitenlandsche reis aangaat van BAGSTER vernemen, behalve van uwen nachtbout, die op den bodem van den *Rijn* ligt. De allereerste keer dat ik er de proef van nam, was er des nachts in het Logement iets te doen, en ik had verbrand of verstikt kunnen zijn in mijne slaapkamer, voordat ik er uit konde komen. Zoo veel over hetgeen ik met uw verlof uwe *Machine infernale* wil noemen.

Tot nog toe heb ik weinig van *Keulen* gezien. Ik heb een paar uitstapjes alleen gewaagd, waarbij ik een der kerkstorens als mijn' wegwijzer in het oog hield; maar de hoogte van de huizen en de engte van de straten deed mij weldra die baken uit het oog verliezen, en ik geraakte in zoo veel hoeken en gaten verward, dat ik er nooit weder uit konde komen, of ik was als een kind in een bosch verdwaald, en moest mij door den een of anderen kleinen jongen den weg laten wijzen.

Dat heeft voor het tegenwoordige aan mijne omzwervingen een einde gemaakt, want ik kan mij niet gewennen aan de manier van de vreemdelingen, van overal rond te drentelen met een *laquais de place* achter mijne hielen, gelijk een onwijs mensch met zijn' bewaker. Ik heb toch van mijne wandelingen geleerd dat er te *Keulen* geene opzigtters over de straten of stratenmakers zijn. Elke schrede die men er gaat, is het als of men een otterknip ziet, en de straten zijn er met scherpe puntige stenen bevloerd, waar de paarden tegen stuiten of over struikelen op hoefijzers met kalkoenen zoo hoog als de hielen der schoenen van Koningin ELIZABETH. Ik zag er juist een om beslagen te worden naar de beestenmarkt gaan: het was eene vertooning waar aan zich de oude JOAN BRADLEY de oogen zoude hebben uitgekeken. Voor zoo veel ik de Duitsche paarden beschouwd heb, zijn zij alles behalve opmerkelijk om hun moed of om hun vuur, hoewel men naar de beweging van den hoefsmid te oordeelen, gedacht zoude hebben, dat zij van den duivel bezeten waren. Een paard, hetwelk gij of ik een kwakershakkenei genoemd zouden hebben, werd als een wild beest in den noodstal opgesloten, met een ijzeren bout om zijn kop op te houden, en een anderen om dien naar beneden te houden, een derden bout over zijn' rug, ingevalle het mogt springen, een' onder zijne buik opdat het niet zoude gaan liggen, en dan nog eene ketting achter hetzelfde om het te verhinderen achteruit te slaan. Indien al die omslag vereischt wordt, dan is de handelwijze onzer Engelsche hoefsmeden, die een jong moedig veulen zonder ketting, zonder bout of zonder iets met den poot in hunne

handen een ijzer aanleggen, niet anders te beschouwen dan als eene terging der voorzienigheid.

Ik heb de vermaarde Domkerk gezien, welke een fraai gebouw is, maar slechts ten halve voltooid, en daardoor heeft zij veel van eene verbrokene gelofte aan God. Doch men zegt dat de Koning van *Pruissen* er zeer op uit is om dezelve te voltoojen, hetgeen hem, alzoo hij Protestantsch is, tot groote eer verstrekt, en een beteren dank verdiende van den Aartsbisschop van *Keulen*, dan zich als een muiter te gedragen jegens zijn' Koning, die naar ik hoor, de beste Godsdienstige gezindheden even veel vrijheid laat. Het is daarom zoo veel te meer jammer, dat hij zich gedwongen achtte om gestrengelijk te handelen met zijne Joodsche onderdanen, en hen door een besluit tot spot en schande te doemen, zoo ver zelfs, dat het dragen van een' Christennaam hun verboden is. Want zoo als mij een Joodsch inwoner van *Coblentz* verhaalde, zij zijn genoodzaakt hunne kinderen even als honden naar de Heidenen, *DIANA*, *FLORA* en *CERBERUS* enz. te noemen. Zie daar de allereerste weg van de wereld om een Joodschen vader of moeder te leeren zeggen, gelijk *AGRIPPA* deed. »Gij beweegt mij bijna een Christen te worden.»

Van de Domkerk gingen wij naar de St. Pieterskerk, alwaar ik eene vermaning kreeg. Doch zoo als ik reeds gezegd heb, ik zal mij in dat opzigt hard houden, alhoewel deze van een' ernstigen aard en stellig apoplektisch was. Op weg naar huis zijnde, bekeek ik nog vele Roomsche gebedeplaatsen. In de meeste derzelve werd juist de dienst verrigt, waaraan ik deel nam; want hoewel het in eene vreemde taal was, gevoelde ik toch even

zoo wel, dat de Almagtige werd aangeropen, als dat de muzijk, welke ik hoorde een psalm, en geene Schotsche *giga* was. God zij gedankt, dat het Pausdom geen bullebak voor mij is. Ik ben niet gelijk de oude Mistriss *TWISTLETON* van *Beckenham*, die na de Emancipatie der Katholijken acht dagen lang hare oogen niet look, uit vrees van in haren slaap bekeerd te worden. Wij zijn niet meer in die tijden van zweeperij. Indien wij nog eens ooit weder op *Smithfield* een vreugdevuurtje zien, zal het wezen om een' heelen os te braden, maar geen' martelaar. Integendeel, het is mijn vast geloof, dat een *auto-da fé* in onze dagen door de Roomschen zelve een gruwelstuk zoude genoemd worden. Het verbranden van ketters is even zoo goed voorbij, als het verdrinken van tooverheksen: en wanneer men de eene mode nog eens kan wederom verwachten, mogen onze oude vrouwen wel in hare mullen trillen, uit vrees van ook de andere te zien herleven. Evenwel er zijn lieden, die er anders over denken, en even zoo bevreesd zijn door hunne eigene verbeelding als de oude pachter *PHILLPOTTS*, die bijkans gestorven was van schrik, toen hij op zekeren avond bij den maneschijn een' molik zag, die van zijne eigene kleedingstukken gemaakt was. Zoo trof ik hier in eene der kerken een' reisgenoot van ons aan boord van de »Lord Melville» aan, een driftig man, met een gezigt zoo hoogrood als de neus van *CARNABY*; die man maakte zich verbaasd moeilijk, toen de priesters en de koorknappen kandelaars en banieren in hunne handen vasthoudende, ons in processie voorbijkwamen. »Ziedaar,» zeide hij: »ziedaar! dat is pronk en ijdelheid, zoo als

onze Katachismus zegt: dat is poppenspel. Daar is een gesnater voor u," toen de pastoor zijne Latijnsche gebeden begon. Van tijd tot tijd werd een schelletje vernomen, en dat bragt hem telkens in eene nieuwe drift. »Wat heeft toch een klein schapenbelletje in 's hemels naam met de Godsdienst te doen?" Vervolgens hield de pastoor het Hoog Eerwaardige, of, hoe het anders heeten mag, omhoog, hetgeen den roodwangigen mensch gezigten deed trekken, alsof het eene flesch met jalappe geweest ware. Eindelijk vreesde ik nog hem stuiptrekkingen te zullen zien krijgen als een dolle hond; want hij kreeg een druppel van het gewijde water op zijn roksmouw, maar hij schudde het af met zulk eene drift, alsof het vitriool was geweest. »Ik mag sterven," zeide hij: »als ik dat uithoude" en hij vloog naar een zijgang: maar dit maakte het nog erger. »Hier is nog meer van hunne franje," hervatte hij en wees naar een zwart bord, hetwelk tegen een' pilaar hing en geheel bedekt was met kleine beenen, armen, handen en voeten van was gemaakt. »Het zijn alle wonderdadige genezingen misschien," zeide hij: »mogelijk, Sir! gelooft gij aan mirakelen? Ik niet, en mijn vader deed het vóór mij ook niet: en wat nog erger is, Sir! hij zoude met geen Pausgezinde op denzelfden vloer geknield hebben — dat zou hij niet, al had hij er zijne ziel mede van het verderf kunnen vrijkoopen." Dewijl hij zich nu zoo onmiddelijk tot mij gewend had, vatte ik het woord op, en verstoutte mij hem te vragen, of hij de godsdienstige bijeenkomsten van bijzondere huisgezinnen niet goedkeurde? »Dat zou ik hopen" was zijn antwoord: »die houden wij thans alle avonden van ons leven;" —

»Ik ben van oordeel?» hernam ik, »dat al de Christenen tot één huisgezin behooren, en daarom kan ik niet begrijpen, hoe iemand, die zulke bijeenkomsten houdt, den kring daarvan kan vernaauwen, door een' enkelen van zijne nabestaanden er van uit te sluiten. Ik houde het er voor, dat met onze goede oude Kersmaaltijden, alwaar wij allen, die ons toebehoorden, tot in den versten graad, rondom dezelfde gastvrije tafel zochten te verzamelen, ingerigt waren, om een zinnebeeld van het Christendom daar te stellen. Het is mogelijk, dat ik niet geheel regtzinnig ben» voegde ik er bij, »maar ik ben ten minsten opregt; want mijn gevoel is dat van een' stervende.» Nu, men zal er mij te *Beckenham* naderhand om uitlagchen, maar gij moet het einde van de geschiedenis hooren. Ten laatste kregen wij van het eene op het andere komende al fluisterende eene hevige woordenwisseling, toen er een pedel, of een koster, of een politiedienaar, althans iemand, met eenig gezag bekleed, aankwam, en geen Engelsch verstaande, het geval geheel verkeerd opnam. Ik geloof, dat hij den anderen in zijne blikken het vurigste en het luidruchtigste van stem vindende, dacht, dat hij in plaats van een' aanvaller, de verdediger der Roomsche-Katholieke leer was — waarom hij den roodwangigen man eene zitplaats regt tegenover het altaar aanwees, en mij beleefdelyk door een teeken verzocht den zitting te verlaten, ja zelfs na eene ligte buiging, de kerkdeur achter mij dicht sloot.

»Om u de waarheid te zeggen, Doctor! om zoo te spreken op den rand van het graf staande, en geen anderen troost hebbende, dan die uit mijne eigene over-

tuiging voortspruit, ergert het mij menschen te vinden, die zoo weinig vertrouwen stellen op de duurzaamheid van hunne eigene geloofsleer. Het is zekerlijk iets betreuenswaardigs, dat, zoo als wij te *Exeter Hall* en elders zien, dezulke, die het meest over het Protestantismus schreeuwen, en deszelfs waarheid en schoonheid en voortreffelijkheid en gegrondheid; en dat hetzelfde op den hechtsten van alle hoeksteen, dien van het Euangelie zelve gebouwd is, het meest bezorgd zijn voor deszelfs val. In stede van op deszelfs eigene natuur te vertrouwen of op de Voorzienigheid, welke het kan beschermen, hebben zij er den mond vol van, dat het Protestantismus in gevaar is, en geven hetzelfde op, hoewel het, volgens hunne eigene stelling, den besten oorsprong heeft, namelijk een' Goddelijken — het beste klimaat, namelijk *Engeland* — het beste voedsel, namelijk het lezen van den Bijbel — de beste voortplanting, namelijk door zendelingen en reizigers — de beste kwekers, namelijk de predikanten zelve — en Gods zegen op den koop toe. Nu, naar mijn nederig gevoelen moest een Christenmensch eenig vertrouwen stellen op de kracht van zijne Godsdienstleer, zoowel als op de deugd van zijne vrouw; want het is een slecht compliment aan beide, altijd te verwachten, dat zij verleid en bedorven zullen worden — en wat nog erger is, verleid en bedorven door eene misgeboorte, zoo als de redekavelaars zelve de leer der andersdenkenden afschilderen.

Om tot ons zelve weder te keeren, in den toestand van mijne gezondheid is geene verbetering; maar, zoo als gij daar bij uzelve wel van bewust waart, er was

er ook geene te verwachten. Men heeft mij slechts naar den *Rijn* gezonden, even zoo als andere lijders, aan wier herstel getwijfeld wordt, naar *Madera* worden ingescheept, omdat hunne begrafenis niet tegen hunne artsen zoude getuigen. Mijne zuster KATOO houdt als naar gewoonte vol; dat zij haren »armen GEORGE» niet zal overleven, maar, het verheugt mij zulks te kunnen verzekeren, haar gestel geeft tot nog toe geene redenen, om te vermoeden, dat zij hem spoedig volgen zal. Wat mijn' neef aangaat, die is gezond en frisch, en geniet op onze reis zoo veel vermaak, dat het mij voor den armen jongen leed doet te voorzien, hoe spoedig en onverwacht er een einde aan kan komen. Doch ons aardse leven is niets anders dan eene reis, welke ophoudt door weder te keeren tot de aarde, waaruit wij gekomen zijn. Ik heb dan ook mijne laatste rustplaats bereikt, en zoo dikwijls gij van de stad *Keulen* zult hooren spreken, ben ik verzekerd, waarde Doctor! dat gij nimmer vergeten zult uwen ouden getrouwen vriend

RICHARD ORCHARD.

P. S. De medicijnkist is door de haast te *Rotterdam* achtergebleven, en niet gemist geworden voor dezen nacht; toen ik een theelepel magnesia wilde innemen. Ik hoop en vertrouw, dat ik in *Duitschland* medicijnen zal kunnen koopen, maar FRANK zegt, dat als hunne natuurkundigen even zoo zijn als hunne bovennatuurkundigen, men hun geene kat ter genezing behoort toe te vertrouwen.